

V gozdu nam je lepo

Maja Višček, profesorica geografije in sociologije, Vrtec Ciciban, Ljubljana

Gozd je naravno okolje, ki otrokom omogoča pridobivanje različnih izkušenj. Ob raziskovanju pa se spontano učijo novih vsebin, predvsem pa se naučijo, kako pomembno je dobro opazovati. Pravzaprav ne gre le za opazovanje, ampak čutenje in doživljanje z vsemi čutili, z vsem telesom.

»Današnji način in tempo življenja je otroke ločil od narave, saj večinoma odraščajo v notranjosti prostorov ali urejenih in standardiziranih površinah v bližini vrtcev in šol« (Györek 2016, 8–9). Načrtovanje dejavnosti v naravi je zato še kako dobrodošlo tudi v vrtcu. Gozd je odprt naravni prostor, ki otrokom ponuja številne možnosti za igro.

Izzivi in izhodišča

Z anketiranjem staršev sem želela ugotoviti, kako pogosto otroci iz našega oddelka obiskujejo gozd s starši. Rezultati so pokazali, da kar 32 % družin gozda ne obiskuje oziroma ga obiščejo zelo redko, kot npr. v času nabiranja jesenskih plodov. Večin družin (42 %) gozd obišče v povprečju enkrat mesečno, le 10 % pa gozd obiskuje redno, in sicer enkrat tedensko. Ti rezultati so me še dodatno spodbudili, da v vrtcu otrokom omogočimo kar se da redno obiskovanje gozda in vse bogastvo izkušenj, občutkov in doživetij, ki jih gozd ponuja.

Pri načrtovanju dejavnosti obiskovanja gozda sem naletela na nekaj izzivov. Predvsem, kako otroku med zajtrkom in kosilom omogočiti oziroma ponuditi kar »največ« gozda. Naša enota je od primerne pravega gozda oddaljena 3,2 km. Pot bi lahko v relativno kratkem času (cca. 10–15 minut) opravili z uporabo mestnega potniškega prometa, seveda pa bi za to potrebovali še dodatnega spremljevalca. Spremnost otrok izven zgradbe in igrišča vrtca določa Pravilnik o normativih za opravljanje dejavnosti predšolske vzgoje v 35. členu (ZVrt-PNODPV Ur. l. RS, št. 27/2014), ki pravi:

»(1) Če je v vrtcu organizirana dejavnost izven zgradbe in igrišča vrtca, mora vsak oddelk vrtca, zaradi večje varnosti, poleg vzgojitelja oziroma strokovnega delavca, ki izpolnjuje pogoje za vzgojitelja ali svetovalnega delavca, spremljati vsaj še ena polnoletna oseba.

(2) V vzgojno-varstveni družini spremlja skupino otrok poleg izvajalca vzgojnega programa (vzgojitelj oziroma pomočnik vzgojitelja) še ena polnoletna oseba.

(3) Če je dejavnost vezana na prevoz, morata oddelk otrok poleg vzgojitelja oziroma strokovnega delavca, ki izpolnjuje pogoje za vzgojitelja ali svetoval-

nega delavca, spremljati še najmanj dve polnoletni osebi, ki sta dopolnili 21 let.

(4) Če je število otrok pri dejavnostih, vezanih na prevoz, enako ali manjše od polovice najvišjega, z normativom določenega števila za posamezni oddelk, mora biti, poleg vzgojitelja oziroma strokovnega delavca, ki izpolnjuje pogoje za vzgojitelja ali svetovalnega delavca, prisotna še ena polnoletna oseba, ki je dopolnila 21 let.

(5) Če gre le za spremstvo do bližnjega ograjenega igrišča ali do zbirnega mesta, lahko otroke namesto vzgojitelja spremlja pomočnik vzgojitelja.«

Seveda pa z našimi obiski gozda (v povprečju trikrat mesečno) nismo želeli dodatno obremeniti strokovnih delavcev drugih oddelkov, zato smo se odločili dan začeti nekoliko prej. Zajtrkovali smo pol ure prej kot običajno in tako pot do gozda opravili peš. Pot do gozda je zelo lepa in primerna za sproščeno hojo ali tek, z izjemo hoje ob Dunajski cesti (glej zemljevid poti). Da pa smo si lahko vzeli več časa za gozd, smo se večinoma vračali z mestnim potni-

Naša pot v gozd in nazaj

škimi avtobusom. Z eno od strokovnih delavk smo se dogovorili, da nas počaka na postaji LPP ob določenem času. Lahko rečemo, da se je način izkazal za učinkovit, saj smo si tretjo strokovno delavko iz oddelka tako izposodili le za nekaj časa.

Zanimala pa me je tudi podpora staršev do načrtovanja gibanja v gozdu. Povprašala sem jih, ali imajo do obiskovanja gozdov kakršnekoli zadržke ali strahove. Večina staršev ima sicer strah pred klopi (58 %), 5 % strah pred medvedi in drugimi zvermi, 37 % staršev pa nima nobenih strahov ozirom zadržkov. Kljub osebnim strahovom so starši odkrito podpirali naše obiska gozda in nas pri tem spodbujali.

Ali imate do obiskovanja gozdov kakšne zadržke ali strahove? (Vir podatkov: Anкета za starše 2018/2019)

Györek (2016, 10) pravi, da je po navadi »igro in učenje v naravnih okoljih težko opredeliti, še posebej, če smo vpeti v formalno obliko pisanja učnih priprav. Igro in učenje vidite, ju prepoznate, toda opisati to, kar počnejo otroci, je kot da bi poskušali orisati različne vrste vetrov«. S podobnimi težavami sem se soočala tudi sama in to že pri snovanju letnega delovnega načrta, saj sta bili dve od osmih pravil našega obiskovanja sledeči:

- V gozd ne prinašamo nepotrebnih stvari.
- V gozd ne vnašamo nepotrebnih vsebin.

V *Kurikulumu za vrtce* (1999) je znotraj globalnih ciljev področja narave zapisano »Spodbujanje različnih pristopov k spoznavanju narave«. Prav to je naš gozd. Namen naših obiskov gozda je bila namreč spontana, sproščena in ustvarjalna igra otrok. V skladu s tem sem cilje zapisala zelo široko in se tekom leta niso spreminjali:

- Otrok spoznava vlogo narave in čistega okolja v povezavi z gibanjem v naravi.
- Spoznavanje osnovnih varnostnih ukrepov, ki so potrebni pri izvajanju gibalnih dejavnosti, ter ozaveščanje skrbi za lastno varnost in varnost drugih.
- Otrok usvaja osnovne gibalne koncepte; zavedanje prostora (kje se telo giblje), način (kako se telo giblje), spoznavanje različnih položajev in odnosov med deli telesa, med predmeti in ljudmi, med ljudmi.
- Otrok išče lastne poti pri reševanju gibalnih problemov.
- Otrok krepi samozaupanje, pripravljenost na sodelovanje s posredovanjem in z doživetji uspeha.
- Spodbujanje izkušnje in odkrivanje samega sebe.
- Spodbujanje kreativnosti in sposobnosti improviziranja.
- Otrok razvija sposobnost sodelovanja.
- Otrok razvija potrebo po upoštevanju dogovorjenih pravil.
- Posredovanje telesnih izkušenj.
- Otrok opazuje stvari okoli sebe in o njih razmišlja.

Spreminjala pa se je evalvacija, ki je temeljila na opazovanju in dokumentiranju dogajanja.

V gozdu

Vloga vzgojitelja in njegove obveznosti

»Gozdni vrtci in gozdne šole se ne nanašajo samo na prostore, kjer potekajo dejavnosti. Biti 'gozdni' pomeni odstop od današnje vzgoje in poučevanja otrok ter upoštevanje naravnih značilnosti in potreb odrasčanja otrok: gibanje, iskanje izzivov, ki so potrebni za razvoj nevrološkega sistema, svoboda, prosta igra, gradnja socialnih odnosov ...« (Györek 2016, 10).

Prav to je bil namen našega bivanja v gozdu, otroku dati priložnost, jim omogočiti, da sami in/ali skupaj s svojimi (so)vrstniki »okusijo« gozd v vsem svojem bogastvu, ki ga ta ponuja, ter jih pri tem

ne omejevat z vnaprej načrtovanimi dejavnostmi. Ozki konkretni cilji vzgojitelju sicer omogočajo relativno enostavno evalvacijo vzgojnega dela, hkrati pa otroka prikrajšajo za pravo gozdno doživetje, za čudenje ... Pa vendar tudi *Kurikulum za vrtce* (1999) v okviru opredelitve vloge vzgojitelja poudarja, da mora biti otrokom ponujen dovolj priložnosti in časa, da z lastnim preizkušanjem začutijo lastnosti narave z vsemi čutili.

Tam, ko palce ni več

»Veje zlagam, sem pomagala fantom, ampak to je že dolg nazaj. Veje so težke, če je ena velika težka, potem morajo jo več otrokov nost. En je lahko v sredini, en pa lahko bolj zraven, eni so pa lahko tam, ko skoraj palce ni več,« je ob zgornji risbici pripovedovala ena od deklic.

S sodelavko sva otroke opazovali, spremljali njihov razvoj in napredek, jih spodbujali, ko je bilo potrebno, pristopili ob povabilu, prisluhnili njihovim vprašanjem in razlagam opažanj ter nenazadnje opazili njihov ponos, ko jim je nekaj uspelo. Vsi namreč vemo, kot pravi N. Györek (2016), kako »z luštom« počnemo in imamo radi stvari, ki so nam všeč in v nas zbujajo prijetne ali pa tudi vznemirljive, rahlo adrenalinske občutke. Z besedami ena izmed deklic: »Rada mečem liste po gozdu. Pol se grem pa tja na hrib igrat s prjatlji. Pol pa tečem dol, pa so mi listi čist tle okrog (pokaže na kolena).«

Zakaj v gozd?

»Za vse obiske gozda z otroki, tako starejšimi kot mlajšimi, naj velja, da ima raziskovanje gozda, ki temelji na otrokovi radovednosti in čudenju, prednost pred usmerjenimi in vodenimi aktivnostmi. Ne, to ni izguba časa in »ne-učenje«, ampak edina prava spoznavna pot do gozda, narave in tudi samega sebe« (Györek 2016, 8).

Ko razmišljam o razlogih, zakaj je dobro otrokom ponuditi gozd, se mi poraja le eno vprašanje: »Zakaj ne?«. Odgovor je en, ker otroke enostavno ne smemo prikrajšati za to izkušnjo in priložnost povezati se z naravo in s samim seboj. Prepričana sem, da si lahko to privoščimo vsaj nekaj dni v mesecu v vsem svojem pomenu.

Sklep

V današnji družbi »biti gozdni« vzgoji daje videz koraka nazaj. Ampak narava (otročka in gozdna) ve, kaj je prav, samo mi smo pozabili« (Györek 2016, 10). Gozd nam ponuja prostor za raziskovanje in odkrivanje ter s tem veliko priložnosti za učenje. Otroci so lahko pravi ponor domišljije, če jim to le omogočimo. Vse, kar potrebujejo, je čas in prostor. Njihova ustvarjalnost pri oblikovanju in razvijanju igre s (so) vrstniki ne pozna meja. Skozi igro in izzive, ki si jih sami zastavljajo, razvijajo samozavest, samozaupanje in zaupanje v svoje sposobnosti. Menim, da ni prostora, kot je gozd, ki posamezniku ponuja toliko lepega, neodkritnega, skrivnostnega ..., če si to le dovolimo videti. Otroci s tem prav gotovo nimajo težav. »V današnjem času bi morala biti duhovna in duševna prožnost zelo pomemben dejavnik vzgoje otrok, saj so pritiski 'ultra-informacijskega' življenja vse večji« (Györek 2016, 12).

Skupaj zmoremo več

In za konec, kako so odgovorili starši na vprašanje: Ali želite, da v vrtcu tudi v naslednjem šolskem letu obiskujemo gozd. Z da je odgovorilo 100 % staršev. Zakaj? Odgovor se skriva v povratnih komentarjih staršev:

- »J. je zelo navdušen nad gozdom, tja bi šel vsak dan namesto na vrtčevsko igrišče. Že jeseni me je peljal na mesto, kamor greste z vrtcem, in zdaj v soboto sva šla spet.«
- »Izredno zadovoljstvo ob pustolovščinah v gozdu. Igra, gradnja gradov in šotorov, ogledovanje, kje je medved praskal drevo, iskanje kosov meteoritov, pokrivanje gob z listi, da jim ponoči ni mrzlo ...»
- »Menim – glede na to, da gre otrok z vrtcem vedno rad v gozd, da bi se morali pogosteje tudi mi odpraviti v gozd, samo z namenom, da ga raziskujemo in se v njem igramo.»

Literatura:

Györek, N. (2016): *Gremo mi v gozd*. Kamnik: Inštitut za gozdno pedagogiko.
Kurikulum za vrtce (1999). Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo.
 Pravilnik o normativih za opravljanje dejavnosti predšolske vzgoje (ZVrt-PNODPV Ur. L. RS, št. 27/2014)